

1 ทุ่งพรหมมาศ

ทุ่งพรหมมาศ^{๕๕๕}นี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ทุ่งพรหมมาศ” เป็นบริเวณที่ลุ่มและเป็นท้องนาอยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตัวเมืองลพบุรีจะเห็นบริเวณทุ่งพรหมมาศ^{๕๕๕}นี้ชัดเจนก็คือเมื่อนั่งรถไฟสายเหนือ หรือนั่งรถยนต์สายลพบุรี—สิงห์บุรี

เหตุที่ชื่อทุ่งพรหมมาศ^{๕๕๕}นี้ ก็คงมาจากตำนานที่เล่า ๆ กันต่อ ๆ มาเกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์นั่นเอง และเกี่ยวข้องกับทะเลชุบศรด้วย คือเมื่อพระรามแผลงศรนั้น^{๕๕๕}ศรที่พระรามแผลงเรียกว่า “ศรพรหมมาศ” และศรดังกล่าวได้มาตกที่บริเวณทุ่งพรหมมาศ^{๕๕๕} จึงนำชื่อของศรพระรามมาตั้งเป็นชื่อทุ่ง และต่อมาก็ตงเป็นชื่อตำบลและชื่อวัดตามลำดับ

เนื่องจากในฤดูน้ำหลากบริเวณทุ่งพรหมมาศ^{๕๕๕}นี้ท่วมเป็นทะเลกว้างใหญ่ทีเดียว ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ปราภฏในจดหมายเหตุฝรั่งเศสว่า โปรดเล่นเรือใบพร้อมด้วยข้าราชการบริพารในบริเวณทุ่งพรหมมาศ^{๕๕๕}นี้เนื่อง ๆ และในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้เจ้านายและข้าราชการออกมาชุมนุมกันเล่น

บทดอกสร้อยสักวาที่ท่องพรหมมาศน์ และพระองค์ได้
เสด็จลงเรือไปตามท่องพรหมมาศน์ด้วย

พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เตชะคุปต์) ได้
กล่าวถึงท่องพรหมมาศน์ไว้ในหนังสือเรื่องเกี่ยวกับพระนคร
ศรีอยุธยา เกี่ยวกับ “ระยะทางเสด็จพระราชดำเนินประพาส
ตั้งแต่พระราชวังจันทร์เกษมถึงจังหวัดลพบุรีในรัชกาลที่
๖” ว่า

“ท่องพรหมมาศน์ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ
ว่าเดิมคงเป็นบึงใหญ่ เนื่องจากบางขามหมู่เขาสมอคอน
ตลอดมาจนจรดเทินเมืองลพบุรีแต่ภายหลังมีผู้คนมากการ
ทำนาเจริญขึ้น ราษฎรก็รุกทำเป็นที่นา จึงแคบเข้าทุกปี
ทั้งรัฐบาลได้ทำทางรถไฟกินลงไปในขอบบึงทางทิศเหนือ
เสียด้วย ในช่วงระยะ ๒๕ ปี ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ
ว่าท่องพรหมมาศแคบผิตตาลงไปมาก คิดด้วยเกล้าด้วย
กระหม่อมว่าอีก ๒๕ ปีข้างหน้าก็น่าจะเป็นลำรางอยู่ในพิน
นาเท่านั้น”

แต่เดิมมาเมื่อท่องพรหมมาศยังเปิดโล่งตลอดมิได้มี
ทำนบ นาในตำบลบางชั้นหมากตำบลบางคูตำบลท่าแค ซึ่ง
อยู่เหนือท่องพรหมมาศขึ้นไปมีความเสียหายทุกปี ด้วยท่อง

พรหมมาศเป็นที่ลึกลงกว่าพินนา เวลานั้นกาลคืนในทุ่งไหลออก
 แม่น้ำเสียเร็ว ต่อมาเมื่อพ.ศ. ๒๔๕๗ จึงได้คิดทำทำนบกั้น
 ตลอดท้องพรหมมาศ เปิดเป็นช่องเล็ก ๆ ไว้สำหรับเรือเดิน
 เพื่อคนนำในทุ่งมิให้ไหลลงเร็ว ตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๕๘ มา นา
 ตามตำบลข้างเหนือท้องพรหมมาศได้รับประโยชน์จากการ
 ปิดทำนบสายนี้ไม่ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ ไร่ และเมื่อราว ๑๐ ปี
 ล่วงมาแล้วชาวลพบุรีก็มักจะถือโอกาสเมื่อวันที่น้ำหลากเต็ม
 ทุ่งพรหมมาศออกไปประชุมร่วมกันเล่นเพลงเรือเป็นที่สนุก
 สนาน พอถึงฤดูแล้ง ท้องพรหมมาศเป็นทุ่งหญ้ากว้างใหญ่
 มาก ก็ออกไปชุมนุมรื่นเริงกันในวันตรุษสงกรานต์ แต่
 บัจจุบันนี้ประเพณีดังกล่าวเริ่มจะหมดไป น้ำที่ชาวลพบุรี
 จะได้อุปโภคบริโภคดังกล่าวขึ้นมาใหม่ *